Volume III (2017)

E. AYGÜN (Haz.), *Egill'in Sagası*. İstanbul 2015. Kaynak Yayınları, 278 sayfa (12 resim ve 1 harita ile birlikte). ISBN: 9789753439640

Bahattin BAYRAM

*Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Volume III: Ocak-Aralık 2017) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni: B. Bayram, *Egill'in Sagası*. Yazar: E. Aygün, *Libri* III (2017) 491-494.
DOI: 10.20480/lbr.2017039

Geliş Tarihi: 23.11.2017 | Kabul Tarihi: 02.12.2017
Elektronik Yayın Tarihi: 24.12.2017

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

E. AYGÜN (Haz.), *Egill'in Sagası*. İstanbul 2015. Kaynak Yayınları, 278 sayfa (12 resim ve 1 harita ile birlikte). ISBN: 9789753439640

Bahattin BAYRAM*

Eski Nors'ta hikâye anlamına gelen '*saga*', söylemek manasındaki '*segja*' kelimesi ile doğrudan ilişkilidir. 1000 yılı öncesindeki kadim İskandinav dünyasını konu alması açısından üç farklı saga çeşidi bulunmaktadır. Bunlardan ilki *Fornaldarsögur* Sagası mitsel ve kahramanlık hikâyelerini, kral sagaları olarak bilinen *Konungasögur* Sagası ise Norveç krallarını konu almaktadır. Diğer bir saga türü olarak ele alabileceğimiz *Íslendingasögur* sagaları ise özellikle 850-1050 dönemleri arasında yaşamış İzlandalı bireyleri anlatmaktadır. Yazılı İskandinav tarihinin 1000 yılı dolaylarından sonra başladığını düşünecek olursak 826 ile 1140 yıllarını konu edinen "*Chronicon Roskildense*" adlı anonim eser dışında bugün için güvenilir kaynak sıkıntısı yaşanmaktadır. Bu nedenle sagalar Ortaçağ İskandinav tarihi içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Atalarının kahramanlık hikâyelerini konu alması bakımından destansı nitelik taşıyan sagalarda zaman kavramının algılanması güçtür. Dolayısı ile tarihçiler birinci derece kaynak olarak kullanmaktan ziyade eleştirisel yaklaşımlar sergilemişler ve karşılaştırmalı olarak kullanmayı tercih etmişlerdir.

Íslendingasögur sagaları öbeğinden olan *Egill'in Sagası*'nı kim veyahut kimler tarafından yazıldığı bilinmemekle birlikte hâkim görüş İzlandalı tarihçi ve politikacı Snorri Sturluson (1179-1241) tarafından yazıldığı yönündedir. Saganın belli parçaları 1670 yılında Ketill Jörundsson (1603/7-1670) tarafından kısmen bir araya getirilmiş ve hazırlanmıştır. Çeviriye kaynaklık eden ana metin 1893 yılında Londra'da William C. Green tarafından yayınlanmış *The Story of*

* MA., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Ortaçağ Araştırmaları ABD, Antalya. bahattinbayram2@gmail.com

Egill Skallagrímsson'dur.

Eser genel hatları ile giriş niteliğinde *Sunuş* (13-51) ve bu bölüm içerisinde verilen bilgilere ithafen ön bir *Kaynakça* (51-53) ile başlayıp kahramanımızın hayatının anlatıldığı *Egill'in Sagası* (53-250) bölümü ile devam etmektedir. Bu bölüm, eseri hazırlayan Emre Aygün tarafından kendi içerisinde doksan iki ayrı alt başlığa ayrılarak sunulmuştur. Biz bu kısmın, okuyucuyu yoracağı düşüncesi ile ayrı alt başlıklar altında değerlendirmek yerine genel ve tek bir başlık altında incelemeyi tercih ettik.

Sunuş kısmının ilk başlığı *Viking Çağı'na Genel Bir Bakış'tır* (13-25). Bu başlıkta Vikinglerin kimler olduğuna dair genel bir değerlendirme yapıldıktan sonra Viking saldırıları Batı ve Doğu kolu olmak üzere ikiye ayrılarak Viking Çağı'nın genel tablosu çizilmiştir. Akabindeki ikinci başlık olan *Viking Kültürü'nde* (25-36) bölgeler ve topluluklar, Vikinglerde din, ahlak, Run yazıtları, tarihçilik ve şiir ele alınmıştır. *İzlanda Saga Türleri* (36-40) adlı üçüncü başlıkta, sagaların genel nitelikleri ve bilim dünyasındaki saga tartışmaları okuyucuya aktarılmıştır. Dördüncü başlık olan *Egill'in Sagası'nda* (40-48) 910-990 yılları arasında yaşamış Egill'in yaşam öyküsüne değinilmiştir. *Sunuş* bölümünde yazarın eseri vücuda getirirken izlediği metotların anlattığı *Çeviri Hakkında* (48-50) kısmı ve *Kaynakça* (51-52) bölümü ile tamamlanmaktadır. *Egill'in Sagası* (53-250) adlı birinci bölümün sonunda kitap içerisinde kullanılan görsellere eklemeler yapılarak *Resimler* (251-262) bölümü ile tekrar verilmiştir. Saga içerisinde bahsi geçen yerlerin ve kronolojinin daha iyi anlaşılabilmesi için *Yer Adları Sözlüğü* (263-273) ve *Zamandizini'nin* (273-277) verilmesi okuyucuya kolaylık sağlayacağı aşikârdır. Bunlara ek olarak yazarın çeviri sırasında istifade ettiği *Kaynakça* (277-278) bölümü ile eser tamamlanmıştır.

Egill'in Sagası (53-250) ana bölümün ilk kısımlarında bir Viking olan Egill'in önce soyu araştırılmış daha sonra uzak atalarının üzerinde durulmuştur. Buna göre Skallagrímur ve Bera çiftinin dört çocuğundan birisi olan Egill'in iki kız kardeşi (Saeunn ve Thórunn) ve Thórólf isimli bir ağabeyi bulunurken en uzak atası olarak Korkusuz Úlfr gösterilmiştir. Egill yedi yaşlarına değin ağabeyi Thórólf'un politik yeteneklerinin gölgesinde kalmıştır. Sagada Egill hakkında ilk somut Viking izlenimi oyun arkadaşı Grím'u balta ile öldürmesinden sonra oluşmaktadır. Çevresine karşı mesafeli duruşu ve soğukkanlılığı ile sagadaki diğer kahramanlardan kolaylıkla ayrılabilen Egill, henüz on iki yaşında ağabeyi Thórólf'un

yanında sefere çıkmıştır. Bu seferler esnasında Hersis (*vali*) Thórir gibi dostluklar edinirken taşkın Viking ruhunun getirdiği düşmanlıklarda kazanmıştır. Bu düşmanlığın en büyüğü Norveç kralı Eiríkr ve Kraliçe Gunnhildr'ın dinmek bilmeyen öfkesi olmuştur. Kral Eiríkr ve Egill arasındaki bu çatışma Egill'in ölümünden kısa süre öncesine kadar devam edecektir. Norveç toprakları üzerinde kral tarafından Egill'e kurulan baskı onun daha çok İzlanda'da ikamet etmesine ya da yağma için Danimarka, İngiltere ya da Baltık bölgelerinde gezinmesine sebep olacaktır. Saga'nın özellikle İngiltere-Viking ilişkileri için sunduğu bilgiler önemlidir. Bu nedenle saga salt siyasi tarih yazımı ya da kurgu-biyografinin ötesinde yer işgal etmektedir.

Sagada, Anglosaksonların ilk monarkı Alfred'in (İngilizlerin atfettiği üzere Muhteşem Alfred'in torunu Æthelstan ya da Æðelstān, d. 894-ö.27 Ekim 939) torunu Athelstan'ın önderliğinde ki, İngiliz-Viking ilişkileri siyasi olduğu kadar sosyolojik ve teknik bilgileri de içerisinde barındırmaktadır. Sosyolojik bir mesele olarak Viking Çağı'nın bilinenin tarihin aksine birlikte yaşama kültürünün de oluştuğuna dair görüşleri destekler niteliktedir. Bu savın güzel örneklerinden birisi Egill ve ağabeyi Thórofr'un İngiltere saflarında İskoç lider Óláfr'a karşı savaşması ve Egill'in İngiltere kralı Athelstan'ın yanında farklı dönemlerde kesintiler ile konaklamasıdır. Yine Óláfr'ın Nordimbraland'ı işgal ederek Vínuskógar yakınlarındaki Vínheidr'a kadar gelmesi ve burada İngiliz birlikleri ile çarpışmalarını anlatan canlı savaş anlatıları bize Viking savaş silahları ve stratejileri hakkında kesitler sunmaktadır.

Eserde bir yandan kesintisiz olarak Egill'in yaşam öyküsü ve kahramanlıkları anlatılırken diğer yandan Norveç içerisindeki mücadelelere de değinilir. İlginç bir nokta olarak Norveç, Kral Eiríkr'ın yönetiminden kısa süre sonra İngiltere Kralı Athelstan'ın evlatlığı Hákon tarafından yönetilir. Bu zaruri bir savaşı beraberinde getirirse de Kral Eiríkr öldürülmez ve İngiltere'de İskoç ve İrlandalılara karşı Nordimbraland Bölgesi'ne yerleştirilir.

Egill'in doksanlı yaşlarda ölümüne kadar eser, onun ve çocuklarının (Thór-dís, Thorgerdr, Bera, Bödvarr ve Thorsteinn) dar çevresi etrafında kurgulanmış olsa da genel çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Egill'in ölümünden sonra Thorsteinn'in Hristiyanlığı kabul etmesi ve damadı Sverting oğlu Grímr'in Egill'in kemiklerini Mossfell'de yaptırttığı kiliseye taşıtması bize Hristiyanlığın X. yüzyıla doğru Viking toplumunda kabul gördüğünü göstermektedir. Bu ise tarihçilerin daha genel çıkarımlarını destekler. Sagaların birincil kaynak olarak

kullanımları için elimizde yeterli düzeyde bilgi mevcut olmamasına karşın *Egill'in Sagası* Vikinglerin kültürü, inanışları, adalet sistemleri, ahlak kuralları, yaşam biçimi, dünya görüşü gibi pek çok konuda bilgi sunacak nitelikte bir eserdir. Sagaların günümüzde yürütülen arkeolojik çalışmaları destekler yönde değer kazanması ilerleyen dönemlerde akademik çalışmalardaki kaynak konumunun değişeceğinin açık tezahürüdür.